

Publikatie van theologen en antropologen aan de VU

Het streven naar bevrijding is bij vrouwen altijd aanwezig

Is religie een sta-in-de-weg voor de bevrijding van de vrouw of juist een inspirerende factor? Deze intrigerende vraag deed in de wandelgangen van de Theologische Faculteit van de VU het plan geboren worden voor een boekje dat zojuist bij Meinema in Delft verschenen is onder de titel: *"Vrouwen, religie en macht"* (f 23,50). Het is een bundel geworden van acht opstellen over de wijze waarop religie in diverse culturen de machtsrelaties tussen mannen en vrouwen beïnvloedt. De uitgave werd mede mogelijk door steun van het Bezinningscentrum van de VU.

door Ben van Kaam

Bij de opzet van het boek is gestreefd naar actualiteit, regionale spreiding en diversiteit van godsdiensten. En zo worden dan in één boek besproken het gereformeerde rapport *"In Liefde Trouw Zijn"*, een vrouw-vriendelijke Koran-interpretatie van het Federale Shariat Hof in Pakistan en een publikatie van de Hare Krishna-beweging waarin aan voor vrouwen negatieve bepalingen in het Wetboek van Manu een positieve draai wordt gegeven. Het gaat in alle drie gevallen om documenten uit 1982. Het boek gaat over de positie van de vrouw in deze tijd.

Dat deze minder vastligt, dan vermoedelijk menige man lief is, blijkt reeds uit de wassende woordenstromen over dit onderwerp in alle godsdiensten en culturen. Waar je ook prikt, 't is vrijwel overal raak. Proefmonsters, worden in *"Vrouwen, religie en macht"* getrokken in de r.k. kerk in de V.S. (Rosemary Radford Ruether), de onafhankelijke kerken in Botswana, de Hare Krishna-beweging, de Islam in Pakistan, het platteland van Sri Lanka, de Candomblé-religie in een Braziliaanse provinciestad en de Bosnegersamenleving in Suriname.

Was het niet wat gewaagd om in de geloofsmanieren van vrouwen die in zulke verschillende werelden leven een algemeen patroon te vinden? Natuurlijk. Maar Marja Meerburg, vroeger verbonden aan Theologische Faculteit van de VU en thans aan het Dienstencentrum van de Gereformeerde Kerken in Leusden, weet in

haar inleiding te overtuigen dat het niet te gewaagd was.

"Mindermachtigen vinden in hun religieuze tradities telkens weer aanknopingspunten om hun visie op de werkelijkheid te laten doorklinken. Vrouwen in alle typen samenlevingen worden geïnspireerd door haar religie om de ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen ter discussie te stellen. Overal vinden zij reli-

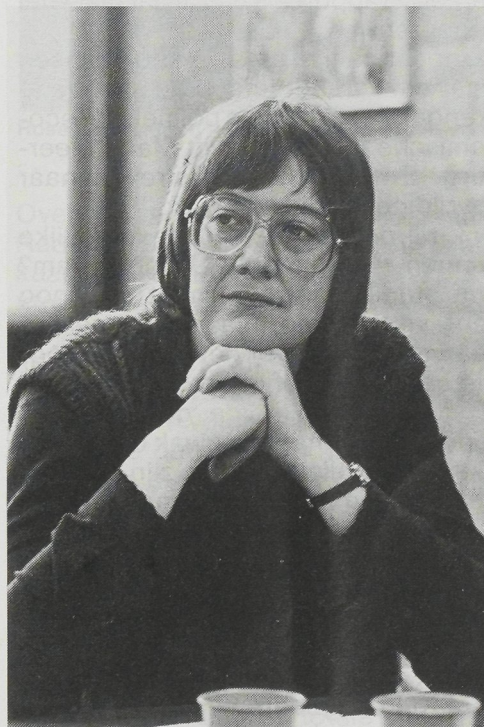
gieuze expressievormen waarin haar kritiek op de bestaande machtsrelatie tussen mannen en vrouwen besloten ligt. Daarin ook vinden zij niet alleen mogelijkheden om zich religieus gezag te verwerven maar ook om de machtsbalans op andere terreinen van het maatschappelijk leven meer in evenwicht te brengen."

Marja Meerburg signaleert meer van dergelijke algemene verschijnselen. *"De voorstelling dat de verschillen tussen mannen en vrouwen niet cultureel bepaald zijn maar 'natuurlijk', door God of de goden gewild en derhalve onveranderlijk, is dominant in alle gepresenteerde situaties"*.

Wankel evenwicht

In het boek worden situaties beschreven waarin vrouwen haar ondergeschikte positie aanvaarden en situaties waarin zij dat niet (meer) doen. Maar is er in het eerste geval "niets aan de hand"?

Er is slechts sprake van "een wankel evenwicht", schrijft Marja Meerburg. "Mannen die tot de kerngroepen in de samenleving behoren, gaan er vrijwel steeds vanuit dat vrouwen de identiteitsdefinities die voor haar gelden, delen. Niet blijkt minder waar te zijn. Wie denkt dat er zoiets als gelukkige slavernij bestaat, wordt door de auteurs van dit boek uit de droom geholpen. Vrouwen distantiëren zich innerlijk van de bestaande toestand. Om die niet in gevaar te brengen verbergen ze op het openbare toneel haar werkelijk-

Marja Meerburg: „Gelukkige slavernij bestaat niet“

(AVC/VU)